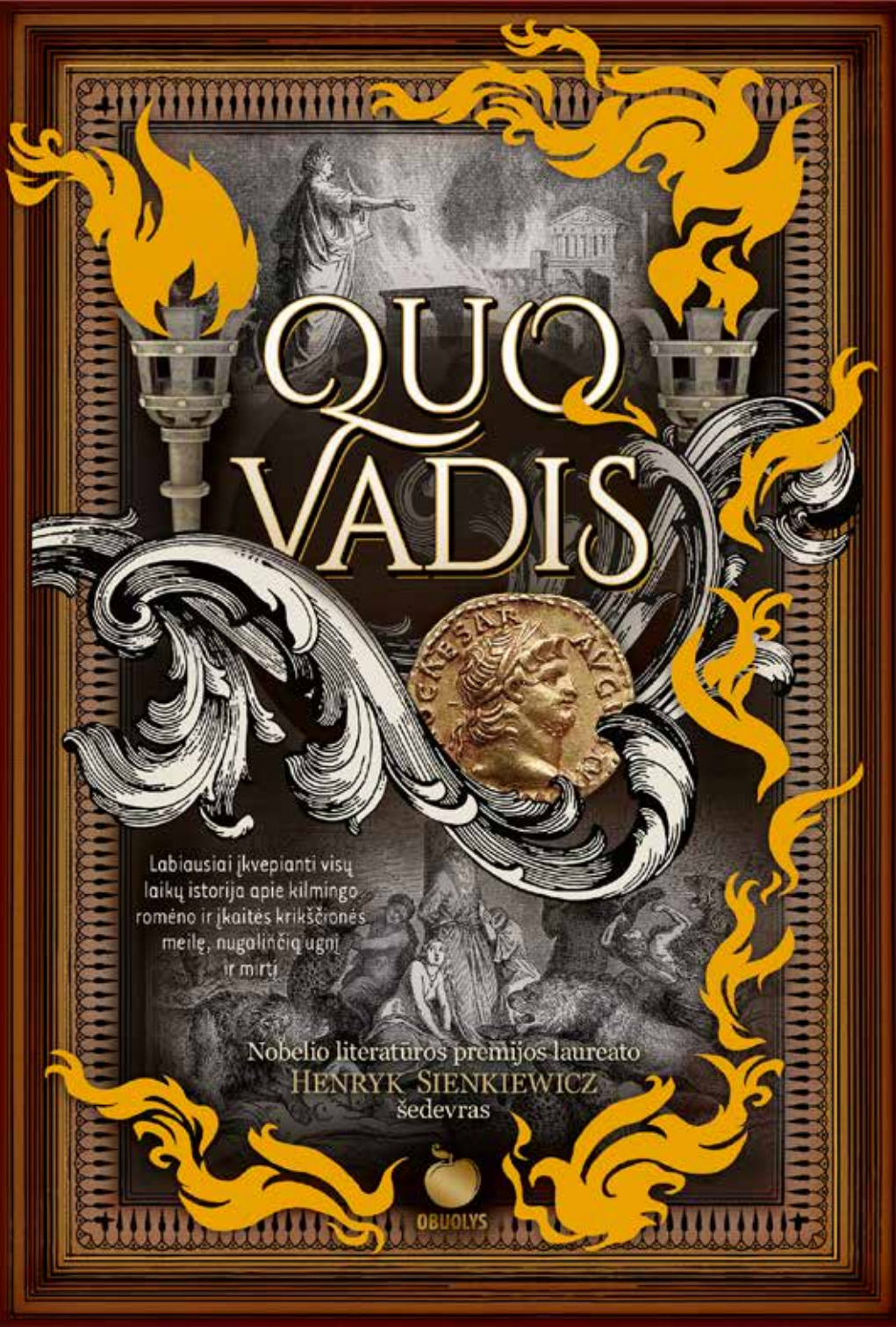

QUO VADIS

Labiausiai įkvepanti visų
laikų istorija apie kilmingo
romėno ir įkaitės krikščionės
meilę, nugalinčią ugnį
ir mirtį

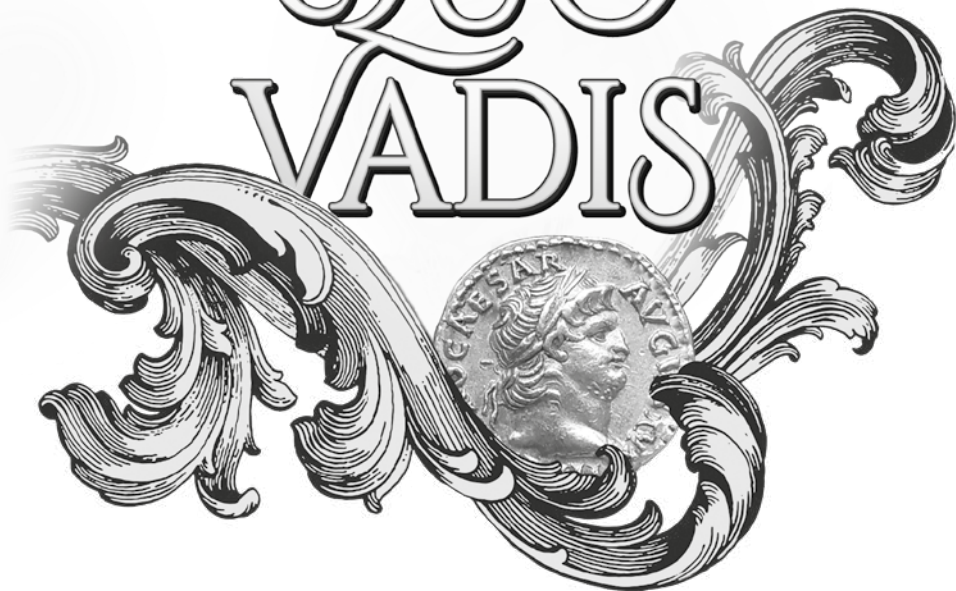
Nobelio literatūros premijos laureato
HENRYK SIENKIEWICZ
šedevras

OBULYS

Henryk Sienkiewicz

QUO VADIS

Romanas

Iš lenkų kalbos vertė
VYTAUTAS VIŠOCKAS

PERSKYRIMAS PIRMAS

Petronijus pabudo tik apie vidudienį ir kaip visada labai nuvargęs. Vakar buvo pas Neroną puotoje, kuri užtruko iki išnaktų. Jau kurį laiką jo sveikata ėmė prastėti. Pats kalbėjo, kad rytais nubunda lyg sustiręs ir neįstengia susikaupti, tačiau rytinės maudynės ir uolus kūno masažas, kurį atlikdavo gerai įgudę vergai, palengva spartindavo jo tingaus kraujo apytaką, įaudrindavo, gražindavo žvalumą ir jėgas, tad iš paskutinio maudyklos skyriaus išeidavo lyg naujai atgimęs, sąmoju ir linksmybe spindinčiomis akimis, atjaunėjęs, pilnas gyvybės, rafinuotas, toks nepasiekiamas, kad net pats Otonas negalėtų jam prilygti – tikras *arbiter elegantiarum**, kaip buvo vadinamas.

Viešąsias pirtis lankė retai – nebent pasirodydavo koks nuostabą keliantis oratorius, apie kurį sušnekdavo visas miestas, arba efebijose¹ vykdavo itin įdomios varžybos. Insuloje² turėjo savo maudyklas, kurias garsus Severo bendrininkas Celeris³ praplėtė, perstatė ir taip nepaprastai skoningai įrengė, jog pats Neronas pripažino, kad jos tapo pranašesnės už cezario, nors šios buvo ir erdvesnės, ir nepalyginamai prabangesnės.

Taigi po tos puotos, kurioje, nusibodus Vatinijaus šėlionėms, su Neronu, Lukanu ir Senecionu⁴ įsileido į disputą, ar moteris turi sielą, – dabar vėlai atsikėlęs, kaip visada išsimaudė. Du stambūs balneatoriai⁵ paguldė jį ant baltutėliu Egipto bisu⁶ užtiesto kiparisinio stalo ir kvapniaisiais aliejais išteptomis rankomis pradėjo trinti jo grakštų kūną, o

* Elegancijos arbitras (*lot.*).

jis užsimerkęs laukė, kol lakoniko⁷ šiluma ir jų rankų šiluma pasklis po kūną ir išvarys nuovargį.

Tačiau po kiek laiko prašneko ir atsimerkęs ėmė klausinėti apie orų, o paskui – apie gemas⁸, kurias juvelyras Idomenas buvo pažadėjęs šiandien jam atsiųsti pasižiūrėti... Pasirodo, oras gražus, dvelkia silpnas vėjelis nuo Albano kalnų, o gemos neatsiųstos. Petronijus vėl užsimerkė ir liepė jį pernešti į tepidariumą⁹, bet tuo metu praskleidė užuolaidas nomenklatorius¹⁰ ir pranešė, kad jaunasis Markas Vinicijus, ką tik parvykęs iš Mažosios Azijos, atėjo jo aplankyti.

Petronijus liepė vesti svečią į tepidariumą, vėsesnę pirties dalį, kur ir pats persikėlė. Vinicijus buvo jo vyresniosios sesers sūnus, ta sesuo kadaise ištekęjo už Marko Vinicijaus, Tiberijaus laikų konsulo. Jaunuolis tarnavo Korbulono kariuomenėje, kovojusioje su partais, o karui pasibaigus sugrįžo į miestą. Petronijus jautė jam simpatiją, beveik prierašumą, nes Markas buvo dailus, atletiškas jaunikaitis, gebantis visada išlaikyti tam tikrą estetinį saiką, o Petronijus tai vertino visų labiausiai.

– Sveikas, Petronijau! – pasisveikino jaunas vyras, stamantriu žingsniu įeidamas į tepidariumą. – Te visi dievai teikia tau laimę, ypač Asklepijas ir Kipridė¹¹, nes jų globotiniui negali nutikti nieko bloga.

– Būk sveikas, sugrįžęs į Romą, ir tebūna tau malonus poilsis po karo, – atsakė Petronijus, tiesdamas ranką iš po minkšto audinio, į kurią buvo susuptas, klosčių. – Kas girdėti Armėnijoje, gal būdamas Azijoje aplankei Bitiniją¹²?

Petronijus kadaise buvo Bitinijos vietininku ir valdė ją sumaniai ir teisingai. Tai buvo neįtikėtinas dalykas tokio būdo žmogui, kuris garsėjo kaip išlepėlis ir prabangos mėgėjas, užtat jis mielai prisiminė tuos laikus, nes jie akivaizdžiai liudijo, kuo būtų galėjęs ir gebėjęs tapti, jei tik būtų panorėjęs.

– Man teko būti Heraklėje¹³, – atsakė Vinicijus. – Mane ten buvo pasiuntęs Korbulonas surinkti pastiprinimų.

– Ak, Heraklėja! Pažinojau ten vieną merginą iš Kolchidės, atiduodčiau už ją visas čionykštes išsiskyrusias moteris, tarp jų ir Popėją. Bet tai

sena istorija. Verčiau papasakok, kas girdėti prie partų sienos. Iš teisybės, man jau įkyrėjo tie Vologezai, Tiridatai, Tigranai¹⁴ ir visi tie barbarai, kurie, kaip sako jaunas Arulanas¹⁵, namie dar vaikšto keturpėsti, o tik prieš mus dedasi žmonėmis. Bet dabar apie juos daug šnekama Romoje, turbūt dėl to, kad apie kitką kalbėti pavojinga.

– Tas karas mums nesiseka, ir jei ne Korbulonas, priešas galėjo mus sutriuškinti.

– Korbulonas! Prisiekiu Bakchu! Tai tikras karo dievaitis, tikras Marsas: didis vadas, bet ir karštagalvis, taurus ir kvailas. Patinka jis man, jau vien todėl, kad Neronas jo bijo.

– Korbulonas – nekvailas vyras.

– Gal ir teisybę sakai, pagaliau – vis tiek kvailumas, kaip sako Pironas¹⁶, niekuo ne blogesnis už išmintį ir niekuo nuo jos nesiskiria.

Vinicijus pradėjo pasakoti apie karą, bet kai Petronijus primerkė vokus, jaunuolis, pastebėjęs jo išvargusį ir pablogusį veidą, pakeitė temą ir kiek susirūpinęs ėmė klausinėti apie sveikatą.

Petronijus vėl atsimerkė.

Sveikata!.. Ne, jis nesijaučia sveikas. Tiesa, dar nepasidaręs toks kaip jaunas Sizenas, kuris tiek prarado nuovoką, kad rytą atneštas į maudyklą klausdavęs: „Ar aš čia sėdžiu?“ Bet sveikas nesąs. Štai Vinicijus jį pavedė Asklepijo ir Kipridės globai. Tačiau jis, Petronijus, netikęs Asklepiju. Net nežinia, kieno sūnus buvo tas Asklepijas – Arsinojės ar Koronidės¹⁷, o jeigu motina nėra aiški, tai ką jau kalbėti apie tėvą. Kas dabar galis būti garantuotas net dėl savo tikro tėvo.

Ir Petronijus ėmė juoktis, paskui vėl prašneko:

– Tiesa, prieš porą metų į Epidaurą¹⁸ pasiunčiau tris tuzinus gyvų amalinių strazdų ir taureį aukso, žinai kodėl? Tariau sau: padės nepadės, bet juk nepakenks. Jeigu pasaulyje žmonės dar neša dievams aukas, tai manau, kad visi mąsto kaip aš. Visi! Gal tik išskyrus mulų varovus, kuriuos nusišamdo keliauninkas prie *Porta Capena**. Šalia Asklepijo

* Kapenos vartai (*lot.*).

turėjau reikalų ir su asklepiadais, kai pernai negalavo šlapimo pūslė. Tada jie man padarė inkubaciją¹⁹. Žinojau, kad tai apgavikai, bet taip pat pasakiau sau: kuo jie man pakenks! Pasaulis remiasi apgavyste, o gyvenimas – iliuzija. Siela – taip pat iliuzija. Tik reikia turėti proto, kad atskirtum malonias iliuzijas nuo nemalonių. Savo hipokaustą²⁰ aš liepiu kūrėti kedro malkomis, apibarstytomis ambra, nes mėgstu sodrius kvapus. O dėl Kipridės, kurios globai taip pat mane skyrei, tai patyriau tokią jos globą, kad net dešinę koją ėmė diegti. Bet vis dėlto ji gera deivė! Manau, kad ir tu anksčiau ar vėliau nuneši baltų balandžių ant jos altoriaus.

– Žinoma, – atsakė Vinicijus. – Nepasiekė manęs partų ietys, bet užkliudė Amūro strėlė... netikėčiausiai, per kelis stadijus²¹ nuo miesto vartų.

– Prisiekiu baltais charičių²² kėliais! Kai turėsi laiko, man papasakosi, – apsidžiaugė Petronijus.

– Aš ir atėjau tavo patarimo, – paaiškino Markas.

Tačiau tuo metu įėjo epilatoriai²³ ir ėmė dirbuotis prie Petronijaus, o Markas, nusimetęs tuniką, įlipo į vonią su vasarošilčiu vandeniu, nes Petronijus pasiūlė jam išsimaudyti.

– Ak, nė neklausiu, ar ji tau neabejinga, – tarė Petronijus, žvelgdamas į jauną, lyg iš marmuro iškaltą Vinicijaus kūną. – Jei Lisipas²⁴ tave pamatytų, tai dabar papuoštum Palatino vartus kaip jaunojo Herkulio statula.

Jaunuolis patenkintas nusišypsojo ir paniro į vonią, smarkiai aptėkšdamas drungnu vandeniu mozaiką, kuri vaizdavo Herą, prašančią Sapną užmigdyti Dzeusą. Petronijus žiūrėjo į jį patenkinta menininko akimi.

Kai jaunuolis išsimaudė ir taip pat atsidadė į epilatorių rankas, įėjo lektorius su kabančiu ant pilvo bronziniu dėklu ir papiruso ritinėliais jame.

– Gal nori pasiklaudyti? – pasiūlė Petronijus.

– Jeigu čia tavo kūrinys – mielai! – atsakė Vinicijus. – Bet jeigu ne, vėčiau pasikalbėkime. Poetai šiandien gaudo žmones gatvėse prie kiekvieno kampo.

– Kaipgi, nepraeisi pro jokią baziliką, pro pirtis, pro biblioteką ar knygyną nepamatęs besiskėtriojančio kaip beždžionė poeto. Iš Rytų atkeliavęs Agripa²⁵ juos palaikė apsėstaisiais. Tačiau tokie dabar laikai. Cezaris rašinėja eiles, tai ir visi seka jo pėdomis. Tiktai negalima rašyti geresnių už cezario eilių, todėl truputį būgštauju dėl Lukano... Bet aš rašau proza, tiesa, nesigailėdamas nei savęs, nei kitų. O lektorius ketino paskaityti vargšo Fabricijaus Vejentono „Testamentą“²⁶.

– Kodėl vargšo?

– Nes jam įsakyta vaizduoti Odisėją ir negrįžti į savo pastogę iki naujo nurodymo. Ta odisėja jam bus lengvesnė negu Odisėjui, kadangi jo žmona ne Penelopė. Nėra ko tau nė pasakoti, kad pasielgta kvailai! Bet čia niekas dėl tokių dalykų rimčiau nesusimąsto. Tai gana menka ir nuobodi knygelė, kurią visi griebė skaityti tik tada, kai autorius buvo ištremtas. Dabar iš visų pusių girdėti: „Skandalas! Skandalas!“ Galbūt Vejentonas šį tą išsigalvojo, bet aš pažįstu miestą, pažįstu mūsų tėvus senatorius ir mūsų moteris – duodu žodį tau, kad viskas pavaizduota blankiau negu tikrovėje. Savo ruožtu kiekvienas dabar ieško ten savęs su baime, o pažįstamų – su malonumu. Aviruno knygyne šimtas raštininkų ją perrašinėja diktuojami, ir pasisekimas užtikrintas.

– Tavo darbėlių ten nėra?

– Yra, bet autorius prašovė pro šalį, nes esu ir blogesnis, ir ne toks lėkštas, kaip jis pavaizdavo. Žinai, mes čia jau seniai nebeskiriame, kas yra dora ir kas nedora, ir man pačiam atrodo, kad iš tiesų tos skirtybės nė nėra, nors Seneka, Muzonijus ir Trazėja²⁷ dedasi tai matą. Man vis vien. Prisiekiu Herkuliui, sakau, ką galvoju! Bet aš pranokstu juos, nes išmanau, kas yra bjauru ir kas gražu, o to, pavyzdžiui, mūsų Variabarzdis²⁸ poetas, vadeliotojas, dainininkas, šokėjas ir aktorius nesupranta.

– Vis dėlto gaila man Fabricijaus! Jis geras draugas.

– Jį pražudė savimeilė. Visi jį tik įtarė, niekas tvirtai nežinojo, bet jis pats neiškentęs kiekvienam plepėjo kaip paslaptį. Ar tu girdėjai Rufino istoriją?

– Ne.

– Tai pereikime į frigidarijų²⁹, ten atvėsime, ir aš tau papasakosiu.

Jie perėjo į frigidariją, kurio viduryje tryško skaisčiai rausvos spalvos fontanas, skleidžiantis našlaičių aromata. Susėdę šilku išklotose nišose vėsinosi. Valandėlę tvyrojo tylą. Vinicijus susimąstęs žiūrėjo į bronzinį fauną, kuris, palenkęs sau virš peties nimfą, lūpomis godžiai ieškojo jos lūpų. Paskui tarė:

– Tas tai neklysta. Štai kas gyvenime brangiausia.

– Gal ir taip! Bet tu, beje, mėgsti ir karą, prie kurio nelinksta mano širdis, nes palapinėse nagai trūkinėja ir praranda rausvumą. Nors, iš teisybės, kiekvienas turi savo pomėgių. Variabarzdžiui patinka dainavimas, ypač jo paties, o seniui Skaurui – korintiškoji vaza, naktį stovinti prie jo guolio, – jis bučiuoja ją, jeigu neima miegas. Jau nučiulpė visas briaunas. Sakyk, ar tu nerašai eilių?

– Ne. Niekada nesudėjau viso hegzametro.

– Ir neskambini liutnia, nedainuoji?

– Ne.

– Ir nevadelioji?

– Kadaisė lenktyniavau Antiochijoje, bet nesėkmingai.

– Tada dėl tavęs esu ramus. O kokiai partijai priklausai hipodrome?

– Žaliųjų.

– Dabar aš visiškai ramus, ypač kad turi tikrai didelį turtą, bet nesi tiek pralobęs kaip Palantas arba Seneka. Matai, pas mus dabar gerai daro, kas rašo eiles, dainuoja su liutnios pritarimu, deklamuoja ir lenktyniauja cirke, bet dar geriau, o ypač saugiau – nerašyti eilių, negroti, nedainuoti ir nelenktyniauti cirke. Geriausia – mokėti žavėtis, kada tai daro Variabarzdis. Esi dailus vaikinąs, taigi tau nebent gali kilti grėsmė, kad Popėja tave įsimylės. Tačiau ji gerai išmano tuos reikalus, daug patyrusi. Meilės jau prisisotino su dviem pirmaisiais vyrais, o su trečiuoju jai rūpi kas kita. Ar žinai, kad tas kvailys Otonas ją tebemyli iki beprotybės... Slampinėja ten po Ispanijos uolynus ir dūsauja, taip pamiršęs senus įpročius ir taip apsileidęs, kad sutvarkyti šukuosenai dabar jam užtenka trijų valandų kasdien. Kas to galėjo tikėtis, ypač iš Otono.

– Aš jį suprantu, – atsakė Vinicijus. – Tačiau, juo dėtas, daryčiau kitaip.

– O kaip?

– Suburčiau man ištikimų tenykščių kalniečių legionus. Narsūs kariai tie iberai.

– Vinicijau! Vinicijau! Taip ir knieti tau pasakyti, kad nesugebėtum to padaryti. Ir žinai kodėl? Aišku, tokie dalykai daromi, bet apie juos nekalbama net užuominomis. O jei taip man, tai, juo dėtas, šaipyčiausi iš Popėjos, šaipyčiausi iš Variabarzdžio ir telkčiau legionus, tik ne iš iberų, o iš iberių. Daugių daugiausia – rašyčiau epigramas, kurių, beje, niekam neskaityčiau kaip tas vargšas Rufinas.

– Žadėjai man papasakoti jo istoriją.

– Papasakosiu unktorijuje³⁰.

Bet unktorijuje Vinicijų patraukė kas kita, būtent – nuostabios vergės, laukiančios besimaudančiųjų. Dvi jų, negrės, tarsi puikios juodmedžio statulos, pradėjo trinti jų kūnus švelniais Arabijos kvepalais, kitos, įgudusios šukuotojos frigės, laikė rankose, minkštose ir lanksčiose kaip žalčiai, šlifuito plieno veidrodžius ir šukas, dar dvi merginos, tiesiog į deives panašios Koso graikės, laukė kaip vestiplikos³¹, kada ateis laikas sutaisyti dailias vyrų togų klostes.

– Prisiekiu Dzeusu Griausmavaldžiui! – sušuko Markas Vinicijus. – Kokį rinktinį gėlyną turi!

– Aš žiūriu ne gausybės, o vertybės, – atsiliepė Petronijus. – Visa mano familija* Romoje neprašoka keturių šimtų galvų, ir manau, kad aptarnavimui nebent tiktai pralobėliams reikia daugiau žmonių.

– Gražesnių kūnų net Variabarzdis neturi, – kalbėjo išpūtęs šnerves Vinicijus.

Petronijus jam atsakė bičiuliškai nerūpestingai:

– Tu mano giminaitis, o aš nei toks kietaširdis kaip Basas, nei toks pedantas kaip Aulas Plaucijus.

* Namų vergai buvo vadinami „familija“. (*Aut. pastaba*)

Išgirdęs pastarąjį vardą, Vinicijus valandėlę užmiršo Koso merginas, gyvai pakėlė galvą ir paklausė:

– Kodėl tu prisiminei Aulą Plaucijų? Ar žinai, kad aš, išsinarinęs prie miesto ranką, keliolika dienų praleidau jo namuose? Kai man atsitiko ta nelaimė, Plaucijus atsitiktinai važiavo pro šalį ir pamatęs, kad labai kenčiau, priglobė savo namuose, o ten jo vergas, gydytojas Merionas, grąžino man sveikatą. Kaip tik apie tai norėjau su tavimi pakalbėti.

– O kodėl? Ar kartais nebūsi įsimylėjęs Pomponijos? Jeigu taip, man gaila tavęs: ji nejauna ir dorovinga! Blogesnio derinio neįsivaizduoju. Brr!

– Ne Pomponiją, deja! – atsiduso Vinicijus.

– Taiką?

– Kad aš pats žinočiau – ką? Net nežinau gerai, kuo ji vardu: Ligija ar Kalina? Namiškiai ją vadina Ligija, nes yra kilusi iš ligų tautos, bet ji turi ir barbarišką vardą – Kalina. Keisti tie Plaucijų namai. Žmonių knibždėte knibžda, o tylu kaip Subiako³² giraitėse. Keliolika dienų nežinojau, kad ten gyvena dievaitė. Bet vieną dieną apyaušriu pamačiau ją besimaudančią sodo fontane. Ir prisiekiu tau putomis, iš kurių gimė Afroditė, kad aušros spinduliai kiaurai peršvietė jos kūną. Maniau, saulei patekėjus ji ištirps šviesoje, kaip ištirpsta Aušrinė. Nuo to laiko ją mačiau tik du kartus, bet neturiu ramybės, neturiu kitų troškimų, nenoriu žinoti, ką man gali duoti miestas, nenoriu moterų, nenoriu aukso, nenoriu Korinto vario nei gintaro, nei perlamutro, nei vyno, nei puotų – tiktai Ligijos. Sakau tau nuoširdžiai, Petronijau, kad ilgiuosi jos kaip tas Pasitėjos³³ gedaujantis Sapnas, pavaizduotas tavo tepidariumo mozaikoje, ilgiuosi dienas ir naktis.

– Jeigu ji vergė, tai atpirk ją.

– Ji ne vergė.

– Tai kas? Plaucijaus atleistinė?

– Niekada nebuvo si vergė, ji negali būti atleistinė.

– Tai kas jinai?

– Nežinau, karaliaus duktė ar panašiai.

– Tu sužadinau man smalsumą, Vinicijau.

– Jeigu norėsi mane išklausti, tuojau patenkinsiu tavo smalsumą. Istorią ne per ilgiausia. Tu gal pats pažinotai Vanijų, svebų karalių, kuris, išvytas iš savo krašto, ilgai gyveno Romoje, netgi garsėjo kaip laimingas lošėjas kauliukais ir geras vadeliotojas. Cezaris Drūzas vėl jį pasodino į sostą. Vanijus, kuris iš tiesų buvo galvotas vyras, iš pradžių gerai valdė ir sėkmingai kariavo, nors paskui pradėjo lupti ne tik kaimynų, bet ir savo svebų kailį. Tada Vangionas ir Sidonas, du jo seserėnai, Vibilijaus, hermandurų³⁴ karaliaus, sūnūs, nusprendė jį priversti vėl išvykti į Romą... toliau mėginti laimę su kauliukais.

– Pamenu, tai vyko Klaudijui valdant, neseni laikai.

– Taip. Kilo karas. Vanijus pasikvietė į pagalbą jazigus³⁵, o jo mieili seserėnai – ligus, pastarieji, išgirdo apie Vanijaus turtus ir pasigviešė grobio. Jų atvyko tiek daug, kad pats cezaris Klaudijus ėmė nuogąstauti dėl sienų ramybės. Klaudijus nenorėjo kištis į barbarų karą, bet parašė Atelijui Histru, Padunojės legiono vadui, kad budriai sektų karo eigą ir neleistų drumsti mūsų rimties. Histras tada pareikalavo iš ligų, kad jie pasižadėtų neperžengti sienos, ir šie ne tik sutiko, bet dar davė įkaitų, tarp kurių buvo jų vado žmona ir duktė. Tu juk žinai, kad barbarai traukia į karą su žmonomis ir vaikais... Taigi manoji Ligija yra to vado duktė.

– Iš kur žinai?

– Man sakė Aulas Plaucijus. Ligai tada iš tikrųjų nepažeidė sienos, bet barbarai užgriūva kaip audra ir nuūžia kaip viesulas. Taip dingo ir ligai su tais savo tauro ragais ant galvų. Sumušė jie Vanijaus svebus ir jazigus, bet krito jų karalius, kariai su grobiu išsidangino, o įkaitės liko Histro rankose. Motina netrukus mirė, o dukrą Histras, neišmanydamas, ką daryti, nusiuntė visos Germanijos valdytojui Pomponijui. Pasibaigus karui su katais³⁶; šis grįžo į Romą, kur Klaudijus, kaip žinai, leido jam surengti triumfo iškilmes. Mergina tada sekė paskui nugalėtojo vežimą, bet po iškilmių jos nebuvo galima laikyti belaisve, ir šįkart jau Pomponijus nežinojo, kur ją dėti, tad pagaliau atidavė savo seseriai Pomponijai Grecinai, Plaucijaus žmonai. Šiuose namuose, kur viskas,

pradedant šeiminkais ir baigiant vištidės paukščiais, yra dorovinga, ji išaugo į merginą, deja, tokią pat dorovingą kaip pati Grecina, ir tokią gražią, kad net Popėja prieš ją atrodytų kaip rudeninė figa šalia Hesperidžių³⁷ obuolio.

– Ir kas iš to?

– Kartoju tau, kad nuo tos akimirkos, kai pamačiau, kaip spinduliai prie fontano kiaurai ėjo per jos kūną, išimylėjau ją beprotiškai.

– Ar ji tokia perregima kaip medūza arba kaip jauna sardinė?

– Nesišaipyk, Petronijau, ir jeigu tave klaidina tokia atvira mano kalba apie aistrą, tai žinok, kad puošnus apdaras dažnai galias žaizdas dengia. Turiu tau pasakyti, kad grįždamas iš Azijos vieną naktį miegojau Mopso³⁸ šventykloje, tikėdamasis susapnuoti pranašiską sapną. Tada sapne man pasirodė pats Mopsas ir paskelbė, kad mano gyvenime didelė permaina įvyks dėl meilės.

– Girdėjau, kaip Plinijus kalbėjo, kad netikįs dievais, bet tikįs sapnais, galbūt jis teisus. Ir pokštai nekliudo man kartais pagalvoti, kad iš tikrųjų yra tik viena dievybė, amžina, visagalė, kurianti – Venera Gimdytoja. Ji sujungia sielas, sujungia kūnus ir daiktus. Erotas išvedė pasaulį iš chaoso. Ar gerai padarė – kitas dalykas, bet taip jau atsitiko, todėl turime pripažinti jo galybę, nors ir nebūtina dėl jos džiūgauti...

– Ak, Petronijau! Pasaulyje lengviau išgirsti tuščius filosofavimus nei gerą patarimą.

– Tai pasakyk man, ko tu nori?

– Noriu Ligijos. Noriu, kad šitos mano rankos, kurios dabar glėbesčiuoja tik orą, galėtų apkabinti ją ir priglausti prie krūtinės. Noriu kvėpuoti jos alsavimu. Jeigu ji būtų vergė, atiduočiau už ją Aului šimtą merginų kalkėmis nubaltintomis kojomis – su tokiu ženklu, patvirtinančiu, kad vergės parduodamos pirmą kartą. Noriu ją turėti savo namuose tol, kol mano galva nebus balta kaip Sorakto viršūnė žiemą.

– Ji ne vergė, bet priklauso Plaucijaus šeimynykščiams, o kadangi yra paliktas vaikas, tai gali būti laikoma augintine. Plaucijaus valia ją atleisti, jeigu jis norėtų.

– Tu turbūt nepažįsti Pomponijos Grecinos. Jie abu, beje, prisirišę prie jos kaip prie savo tikro vaiko.

– Pažįstu Pomponiją. Tikras kiparisas. Jei nebūtų Aulo žmona, ją būtų galima samdyti raudotoja. Po Julijos mirties nenusisiautė tamsios stolos³⁹ ir išvis atrodo, tarsi dar gyva jau vaikščiotų plėnūnių prižėlusioje lankoje⁴⁰. Be to, ji gyvena su tuo pačiu vyru, taigi tarp mūsų keturis ir penkis kartus išsiskyrusių yra tikras Feniksas... Beje... Ar girdėjai, kad Feniksas dabar, sako, tikrai išsiritęs iš kiaušinio Aukštutiniam Egipte, o tai atsitinka ne dažniau kaip kartą per penkis šimtus metų?

– Petronijau, Petronijau! Apie Feniksą pasikalbėsime kada nors kitą kartą.

– Štai ką aš tau pasakysiu, mielas Markai. Pažįstu Aulą Plaucijų, kuris, nors ir smerkia mano gyvenimo būdą, vis dėlto jaučia man tam tikrą prielankumą, o gal gerbia, nes žino, kad niekada nebuvo skundikas kaip, pavyzdžiui, Domicijus Afras, Tigelinas ir visa gauja Ahenobarbo draugužių. Neapsimesdamas stoiku, aš vis dėlto ne kartą smerčiau tokius Nerono darbelius, į kuriuos Seneka ir Būras žiūrėjo pro pirštus. Jeigu manai, kad galiu tau iš Aulo ką nors išpešti, tai esu pasirėngęs.

– Manau, kad gali. Tu turi jam įtakos, be to, tavo sumanumas beribis. Jeigu apgalvotum visą situaciją ir pasikalbėtum su Plaucijumi...

– Tu pervertini mano įtaką ir nuovokumą, bet jeigu reikalas tik toks, pasikalbėsiu tučtuojau su Plaucijumi, kai jie persikels į miestą.

– Jie sugrįžo prieš dvi dienas.

– Na, tai eime į trikliniją⁴¹, ten mūsų laukia pusryčiai, o paskui, pasiėmę, liepsime nunešti mus pas Plaucijų.

– Visada buvai man brangus, – gyvai kalbėjo Vinicijus, – bet dabar turbūt liepsiu tarp mano larų⁴² pastatyti tavo statulą – tokią dailią kaip šita – ir atnašausiu jai aukas.

Taip kalbėdamas, jis atsisuko į statulas, kurios puošė visą kvepiančio kambario sieną, ir parodė į Petronijaus statulą, vaizduojančią jį kaip Hermį su lazda rankoje.

Paskui pridūrė:

– Prisiekiu Helijo šviesa! Jei „dieviškasis“ Aleksandras buvo panašus į tave, tai aš nesistebiu Elena.⁴³

Tame šūksnyje buvo tikro nuoširdumo, bet ne mažiau ir pataikavimmo, nors Petronijus, vyresnis ir ne toks atletiškas, vis dėlto atrodė net dailesnis už Vinicijų. Romos moterys gėrėjosi ne tik guviu jo protu ir subtiliu skoniu, dėl kurio gavo elegancijos arbitro vardą, bet ir kūnu. Tą gėrėjimąsi galėjai matyti net Koso merginų veiduose: jos dabar dėstė vyro togos klostes, ir viena jų, vardu Eunikė, slapčiomis jį mylėdama, žiūrėjo į akis nuolankiai ir susižavėjusi.

Bet jis to visai nepaisė, tik šypsodamasis Vinicijui kaip atsaką jam pradėjo cituoti Senekos posakį apie moteris:

– *Animal impudens... etc**.

O paskui, apkabinęs jį per pečius, nusivedė į trikliniją.

Unktorijuje likusios dvi graikės, frigės ir dvi negrės ėmė tvarkyti indus su kvėpalais. Bet staiga pro praskleistą frigidarijaus užuolaidą kyštelėjo balneatorių galvos ir tyliai sušnibždėjo „š-š-š“. Išgirdusios tą kvietimą, viena graikė, frigės ir dvi etiopės, žvaliai pašokusios, akimirksniu dingo anapus užuolaidos. Termose prasidėjo valandėlė išdykavimo ir paleistuvystės, kurių inspektorius netrukdė, nes pats daug kartų dalyvavo tokiose linksmybėse. Nutuokė apie jas ir Petronijus, bet, kaip atlaidus ir nemėgstant bausmių žmogus, žiūrėjo į visa tai pro pirštus.

Unktorijuje liko tik Eunikė. Valandėlę pasiklausiusi lakoniko link tolstančių balsų ir juoko, pakėlė gintarais ir dramblio kaulu inkrustuotą kėdutę, ant kurios ką tik sėdėjo Petronijus, ir atsargiai pastatė prie jo statulos.

Unktorijus buvo sklidinąs saulės šviesos ir spalvų, atšvintančių nuo vaivorykštinio marmuro, kuriuo buvo išklotos sienos.

Eunikė užlipo ant kėdutės ir, atsidūrusi statulos aukštyje, staiga apsiuvo jos kaklą rankomis, paskui, atmetusi savo auksinius plaukus ir rausvu kūnu spausdamasi prie balto marmuro, aistringai pripuolė prie šaltų Petronijaus lūpų.

* Begėdiškas gyvulys... ir t. t. (*lot.*).

PERSKYRIMAS ANTRAS

Po vaišių, pavadintų pusryčiais, kurių du bičiuliai susėdo tada, kai paprasti mirtingieji jau būna suvalgę priešpiečius, Petronijus pasiūlė nusnūsti. Jo manymu, eiti į svečius dar anksti. Teisybė, yra žmonių, kurie pradeda lankyti pažįstamus dar saulei tekant, beje, laikydami tai senu romėnišku papročiu. Tačiau jis, Petronijus, laiko tai barbarišku įpročiu. Tinkamiausios popietės valandos, bet tik tada, kai saulė persiris į Kapitolijaus Jupiterio šventyklos pusę ir įkypai žvelgs į Forumą. Rudenį tuo metu dar karšta, ir žmonės pavalgę mėgsta numigti. Tada malonu klausytis fontano čiurlenimo atrijuje⁴⁴ ir po privalomo tūkstančio žingsnių nusnūsti pro purpurinę pusiau užtrauktą priedangą prasisunkiančioje raudonoje šviesoje.

Vinicijus pritarė jo žodžiams, ir jie ėmė vaikščioti, nerūpestingai šnekučiuodami, kas girdėti Palatine bei mieste, ir po truputį filosofuodami apie gyvenimą. Paskui Petronijus patraukė į kubikulą⁴⁵, bet miegojo neilgai. Po pusvalandžio išėjęs liepė atnešti verbenų, ėmė jas uostyti, trinti rankas ir smilkinius.

– Nepatikėsi, – aiškino, – kaip jos atgaivina ir pažvalina. Dabar aš pasiruošęs.

Lektika⁴⁶ jau seniai laukė, tad jie įsėdo ir liepė nešti į *Vicus Patricius**, į Aulo namus. Petronijaus insula buvo pietinėje Palatino atšlaitėje, prie vadinamųjų Karinų, taigi trumpiausias kelias ėjo žemiau Forumo, bet Petronijus tuo pačiu žygiu norėjo užsukti pas juvelyrą Idomeną, todėl įsakė nešti juos per *Vicus Apollinis*** ir per Forumą link *Vicus Sceleratus****, kur prie kampo buvo pilna visokių tavernų.

Stambūs negrai pakėlė lektiką ir leidosi į kelią, lydimi vergų, vadinamųjų pedisekvų. Petronijus kurį laiką tylėdamas kilnojo verbenomis

* Patricijų gatvė (*lot.*).

** Apolono gatvė (*lot.*).

*** Piktadarių gatvė (*lot.*).

kvepiančius delnus sau prie šnervių ir, atrodė, kažką svarstė, o po valandėlės prašneko:

– Man atėjo į galvą mintis: jeigu tavo girių dievaitė nėra vergė, tai galėtų palikti Plaucijaus namus ir persikelti į tavuosius. Apgaubtum ją meile ir apipiltum turtais kaip aš savo dievinamąją Chrisotemidę, kuri, tarp mūsų kalbant, man jau tiek nusibodo, kiek ir aš jai.

Markas papurtė galvą.

– Ne? – paklausė Petronijus. – Blogiausiu atveju sprendimą turėtų priimti cezaris, ir gali būti tikras, kad bent jau mano veikiamas mūsų Variabarzdis stotų tavo pusėn.

– Tu nepažįsti Ligijos! – atšovė Vinicijus.

– Leisk paklausti, ar tu ją pažįsti daugiau, ne vien iš matymo? Ar kalbėjaisi su ja? Prisipažinai ją mylįs?

– Pirmiausia, ją mačiau prie fontano, paskui buvau dar du kartus sutikęs. Atsimink, kad būdamas Aulo namuose gyvenau gretimoje, svečiams skirtoje viloje ir su išnarinta ranka negalėjau sėsti prie bendro stalo. Tik savo išvykimo išvakarėse susitikau su Ligija per vakarienę – ir negalėjau jai nė žodelio tarti. Turėjau klausytis Aulo, jo pasakojimų apie Britanijoje pasiektas pergales, paskui apie mažą Italijos ūkių smukimą, kurį stengėsi sulaukyti dar Licinijus Stolonas⁴⁷. Apskritai, nežinau, ar Aulas sugeba apie ką nors kita kalbėti, ir nemanyk, kad nuo to galėsime išsisukti, nebent norėtum pasiklausyti apie šių laikų ištįžimą. Paukštidedėje jie augina fazanų, bet jų nevalgo, nes yra įsitikinę, kad su kiekvienu suvalgytu fazanu priartėja Romos galybės pabaiga. Kitą kartą sutikau ją prie sodo cisternos su ką tik išrauta nendre, kurios šluotelę vis merkė į vandenį ir šlakstė aplinkui augančius vilkdalgius. Pažvelk į mano kelius. Prisiekiu Heraklio skydu ir sakau tau, kad jie nedrebėjo, kai prieš mūsų manipulus⁴⁸ėjo kaukdama aibę partų, bet mano kojos drebėjo prie tos cisternos. Ir sumišęs kaip vaikiščias, dar nešiojantis ant kaklo bulę⁴⁹, tik akimis maldavau pasigailėti, ilgai neįstengdamas žodžio ištarti.

Petronijus žiūrėjo į jį lyg ir kiek pavydėdamas.

– Laimingas! – sušuko jis. – Nors pasaulis ir gyvenimas būtų blogiausias, vienas dalykas lieka amžinai nuostabus – jaunystė!

O po valandėlės paklausė:

– Nepašnekinai jos?

– O kaipgi. Kiek atsipeikėjęs pasakiau, kad grįžtu iš Azijos, kad išsinarinau ranką prie pat miesto ir baisiai kentėjau, bet dabar, kai man reikia palikti šiuos svetingus namus, matau, kad juose kančios daugiau vertos negu kitur malonumai – liga čia miesesnė negu kitur sveikata. Ji klausėsi mano žodžių taip pat sumišusi, nuleidusi galvą, nendre kažką braižydama šafraniniame smėlyje. Paskui pakėlė akis, dar kartą pažvelgė į išbraižytus ženklus, tada vėl į mane, lyg norėdama kažko paklausti – ir staiga pabėgo kaip hamadriadė⁵⁰ nuo paiko fauno.

– Turbūt jos gražios akys.

– Kaip jūra – ir aš nuskendau jose kaip jūroje. Patikėk, net Archipelago jūra⁵¹ nėra tokia mėlyna. Netrukus atlėkė mažasis Plaucijus ir ėmė kažko klausinėti. Bet aš nesupratau, ko jis nori.

– O Atėne! – sušuko Petronijus. – Nuimk šiam jaunikačiui nuo akių Eroto užrištą raištį, nes kitaip jis persiskels galvą į Veneros šventyklos koloną! – paskui kreipėsi į Vinicijų: – O tu, pavasarini gyvenimo medžio pumpure, tu, pirmoji žalia vynuogienojos šakele! Turėčiau dabar liepti tave nunešti ne pas Plaucijus, o į Gelocijaus namus, kur yra nepatyrusių jaunuolių mokykla.

– Ko tu iš tiesų nori?

– O ką ji braižė smėlyje? Gal Amūro vardą, gal širdį, pervertą strėlę, o gal ką nors panašaus, iš ko galėtum pažinti, ar satyrai jau kuždėjo tai nimfai į ausį visokias gyvenimo paslaptis? Kaip tu nepasižiūrėjai į tuos ženklus!

– Aš apsisiaučiau toga anksčiau, negu tu manai, – atsakė Vinicijus, – ir kol atbėgo mažasis Aulas, atidžiai tyrinėjau tuos ženklus. Juk žinau, kad ir Graikijoje, ir Romoje merginos dažnai braižo smėlyje prisipažinimus, kurių nenori ištarti jų lūpos... Atspėk, ką ji nubraižė?

– Jeigu ką kita, negu minėjau, tai neatspėsiu.

– Žuvį.

– Ką sakai?

– Sakau: žuvį. Ar tai reiškia, kad jos gyslomis ligi šiol teka šaltas kraujas – nežinau! Tačiau tu, pavadinęs mane pavasariniu gyvenimo medžio pumpuru, tikriausiai sugebėsi geriau suprasti tą ženklą.

– *Carissime!** Tokių dalykų klausk Plinijų, jis išmano apie žuvis. Jei-gu senasis Apicijus dar būtų gyvas, gal taip pat mokėtų apie tai papasakoti, nes per savo amžių suvalgė daugiau žuvų, negu jų gali vienu metu tilpti Neapolio įlankoje.

Pašnekesys nutrūko, nes vergai juos įnešė į judrias gatves, ir žmonių klegesys trukdė jiems kalbėtis. Po *Viens Apollinis* jie pasuko į *Forum Romanum*, kur giedromis dienomis prieš saulėlydį būriuojasi minios dykinėtojų: vaikštinėja tarp kolonų, pasakoja ir klausosi naujienų, žiopso į pranešamas įžymybių lektikas ir pagaliau lanko juvelyrų krautuves, knygynus, pinigų keitimo kontoras, manufaktūros, bronzos dirbinių ir visokias kitokias sankrovas – jų aibė namuose, supančiuose dalį rinkos priešais Kapitolijų. Pusė Forumo pačioje tvirtovės papėdėje jau skendėjo šešėliuose, o aukštai stūksančių šventyklų kolonos spindėjo auksu žydro dangaus fone. Ant marmuro plytų metė ištįsusius šešėlius žemiau stovinčios kolonos, kurių buvo tiek daug, kad akys klydinėjo tarp jų it miške. Atrodė, kad tiems statiniams ir kolonoms jau ankšta. Lipo viena ant kitos, bėgo į dešinę ir į kairę, ropštėsi į kalną, glaudėsi prie tvirtovės sienų arba viena prie kitos tarsi didesni ir mažesni, storesni ir laibesni, auksuoti ir balti kamieniai, čia sužydę po architravais akanto žiedais⁵², čia susiviję jonėniškais ragais, čia užsibaigiantys paprastu dorėnišku kvadratu. Virš šito miško švytėjo spalvingi triglifai, nuo timpanų stiepėsi dievų skulptūros⁵³, nuo stogų, rodės, nuskris sparnuotos aukso kvadrigos į padangę, į tą mėlynę, kuri ramiai gaubė šį susigrūdusį šventyklų miestą. Forumo viduriu ir pakraščiais plaukė žmonių upė: minios traukė po Julijaus Cezario bazilikos arkomis, minios sėdėjo ant Kastoro ir Polukso⁵⁴ laiptų,

* Brangiausiasis! (*lot.*).

sukiojosi aplink Vestos šventyklėlę, šiame plačiame marmuro fone panašios į įvairiaspalvių drugių ar vabalų spiečius. Pakalnėn didžiuliais laiptais nuo *Jovi Optimo Maximo** skirtos šventyklos ritosi naujos bangos, prie rostrinių tribūnų žmonės klausėsi kažkokių atsiktikinių kalbėtojų, vienur kitur šūkavo prekeiviai, siūlydami vaisius, vyną arba vandeniu atmieštas figų sultis, sukčiai piršo stebuklingus vaistus, apdavus, siūlėsi paslėptų lobių spėjikai, sapnų aiškintojai. Šen bei ten su klegesiu ir šūkavimais maišėsi sistro, Egipto sambukos ar graikų fleitų garsai. Šen bei ten paliegėliai, dievobaimingieji arba rūpesčių prislėgtieji nešė į šventyklas aukas. Tarp žmonių ant akmens plytų it kokios judrios, margos ir tamsios dėmės godžiai puldinėjo lesti aukojamus grūdus balandžių pulkeliai, čia garsiai pliaukšėdami sparnais ir nerdami aukštyr, čia vėl krisdami žemyn į minios paliktą tuščią vietą. Tarpais žmonių spūstis prasiskirdavo, praleisdama lektikas, kuriose buvo šmėžavo išpuoselėti moterų veidai arba senatorių ir raitelių galvos tarsi sustingusiais, gyvenimo nuniokotais bruožais. Įvairiakalbės žmonių marios garsiai kartojo jų vardus, pridurdamos pravardes, pašaipas ar pagyras. Tarp pakrikų pulkelių retkarčiais spraudėsi kapotu žingsniu kareivių arba vigilų būriai – viešosios tvarkos saugotojai. Graikų kalba aplinkui skambėjo ne rečiau nei lotynų.

Vinicijus, seniai nebuvęs mieste, smalsiai stebėjo tą gyvą skruzdėlyną ir *Forum Fomanum*, iškilusį virš žmonių tvano ir drauge to tvano užlietą, todėl Petronijus, išpėjęs draugo mintį, pavadino Forumą „kviritų⁵⁵ lizdu be kviritų“. Iš tiesų, vietinis gaivalas beveik prapuolė toje visokių rasių ir tautų minioje. Čia matei etiopus, šviesiaplaukius milžinus iš tolimos šiaurės – britus, galus ir germanus, įkypaakius Seriko⁵⁶ gyventojus, žmones nuo Eufrato ir žmones nuo Indo su plytos spalva nudažytomis barzdomis, sirus nuo Oronto krantų juodomis, saldžiomis akimis; sudžiūvusius kaip kaulas Arabijos dykumų klajoklius; žydus įdubusiomis krūtinėmis, egiptiečius su nenykstančia abejinga šypsena veiduose ir klajoklius, ir afrus; Elados graikus, kurie viešpatavo mieste lygiomis su

* Geriausiajam didžiausiajam Jupiteriui (*lot.*).

romėnais, bet viešpatavo mokslu, menu, protu ir apgavystėmis, graikus iš salų ir Mažosios Azijos, iš Egipto, iš Italijos, iš Narbonos Galijos. Minioje, tarp vergų su pradurtomis ausimis, nestigo ir laisvų dykūnų, kuriuos cezaris linksmino, maitino ir net rengė, nestigo laisvų atklydėlių, kuriuos į didžiulį miestą atviliojo lengvas gyvenimas ir siekis pralobti; užteko taip pat vertėivų ir Serapio žynių su palmės šakomis rankose, ir žynių, tarnaujančių Izidei, ant kurios altoriaus sukrauta daugiau aukų negu Kapitolijaus Jupiterio šventykloje, ir Kibelės žynių, nešinių auksinėmis ryžių šluotelėmis, ir klajojančių žynių, ir Rytų šokėjų su ryškioomis mitromis, ir amuletų pardavėjų, ir gyvačių užkalbėtojų, ir Chaldėjos magų, pagaliau žmonių be jokio užsiėmimo, kurie kas savaitę skubėjo į grūdų sandėlius prie Tibro atsiimti savo dalies, pešėsi dėl loterijos bilietų cirke, naktis leido nuolatos griūvančiuose Užtibrės kvartalų namuose, o saulėtomis, šiltomis dienomis – dengtuose portikuose, purvinose Suburos užieigose, ant Milvijaus tilto arba prie turtuolių insulų, kur jiems protarpiais kas nors išmesdavo liekanų nuo vergų stalo.

Petronijų minia gerai pažinojo. Vinicijui ausyse nuolat gaudė: „*Hie est!*“ – „Tai jis!“ Petronijų žmonės mylėjo už dosnumą, ypač nuo to laiko, kai nugirdo, kad jis paprieštaravo cezariui dėl mirties nuosprendžio visai prefekto Pedanijaus Sekundo familijai – visiems jo vergams be lyties ir amžiaus skirtumo – už tai, kad vienas jų nevilties valandą nužudė tą kankintoją. Teisybė, Petronijus garsiai kartojo, kad to įvykio jis neėmęs į širdį, kad cezariui kalbėjęs tik privačiai kaip *arbiter elegantiarum*, kurio estetinius jausmus žeidžiančios barbariškos skerdynės, darančios nebent skitams, o ne romėnams. O minia, pasipiktinusi tomis skerdynėmis, nuo tada pamėgo Petronijų. Tačiau jis tam buvo abejingas. Prisiminė, kad toji pati minia mėgo ir Britaniką, kurį nunuodijo Neronas, ir Agripiną, kurią šis įsakė nužudyti, ir Oktaviją, kuri buvo uždusinta Pandatarijoje, prieš tai perpjovus jai venas garinėje, ir Rubelijų Plautą, kuris buvo ištremtas, ir Trazėją, kuriam kiekvienas rytas galėjo atnešti mirties nuosprendį. Minios palankumą veikiau galėjai laikyti bloga lemiančiu ženklų, o skeptikas Petronijus buvo dar ir prietaringas. Minią jis niekino

dvigubai: ir kaip aristokratas, ir kaip estetas. Prasčiokai, prasmirdę užantyje nešiojamomis spragintomis pupomis, visuomet užkime ir suprakaitavę nuo moros žaidimo prie gatvių kampų ir peristiliuose⁵⁷, jo akyse buvo neverti žmogaus vardo.

Visai neatsakinėdamas nei į ovacijas, nei į daug kieno siunčiamus bučinius, jis pasakojo Markui Pedanijaus bylą, tyčiodamasis iš gatvės padugnių permainingumo: po grėsmingo pasipiktinimo rytojaus dieną minios jau plojo į Jupiterio Statoro šventyklą važiuojančiam Neronui. Prie Aviruno knygyno Petronijus liepė sustoti, išlipęs nusipirko išdailintą rankraštį ir įteikė Vinicijui.

– Čia dovana tau, – tarė.

– Ačiū! – padėkojo Vinicijus. Paskui, žvilgtelėjęs į pavadinimą, paklausė: – *Satyrikonas*? Tai kažkas nauja. Kieno jis?

– Mano. Tačiau aš nenoriu sekti Rufino pėdomis⁵⁸ – jo istoriją tau ketinau papasakoti – nei Fabricijaus Vejentono pėdomis, todėl niekas to nežino, ir tu niekam neprasitark.

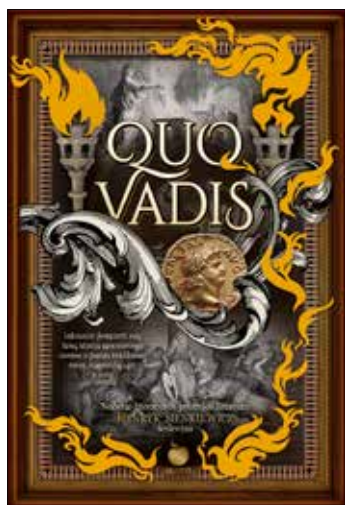
– Sakei, kad nerašai eilių, – tarė Vinicijus, peržiūrėdamas tekstą, – o čia matau prozą, gausiai išpintą jomis.

– Skaitydamas atkreipk dėmesį į Trimalchiono puotą. O dėl eilių, tai jos man pasidarė atkarios, kai Neronas ėmė rašyti epą. Matai, Vitelijus, norėdamas nulengvinti skrandį, griebiasi dramblio kaulo lazdelių, kiša jas sau į gerklę, kiti naudojami alyvoje arba čiobrelių nuovire mirkytomis flamingo plunksnomis, o aš skaitau Nerono poeziją, ir suveikia tučtuojau. Paskui galiu jas girti, jei ne švaria sąžine, tai bent švariui skrandžiui.

Tai pasakęs, sustabdė lektiką prie juvelyro Idomeno ir, susitaręs dėl gemų, liepė nešti lektiką tiesiai į Aulo namus.

– Kelyje tau papasakosiu Rufino istoriją kaip pavyzdį, ką duoda aurtoriaus savimeilė, – pažadėjo.

Tačiau jam dar nespėjus pradėti pasakojimo, jie įsuko į *Viens Patricius* ir netrukus atsidūrė prie Aulo būsto. Jaunas, tvirtas janitorius⁵⁹ atidarė jiems ostijaus duris, virš jų kabojo narvelis su uždaryta šarka, ši rėksmingai juos sveikino: „*Salve!*“

**ĮSIGYKITE
KNYGĄ DABAR**

obuolys.lt